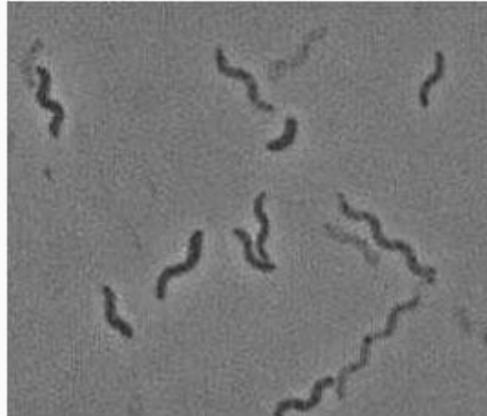
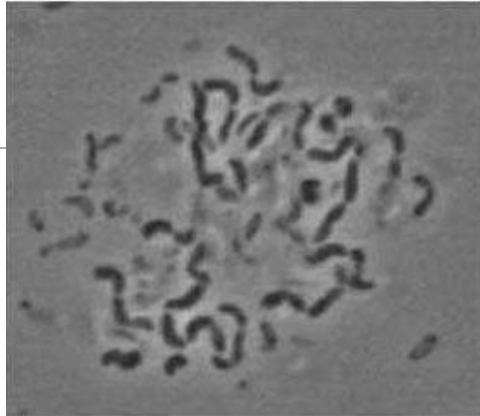
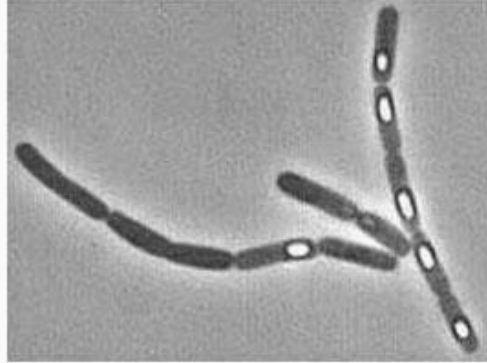
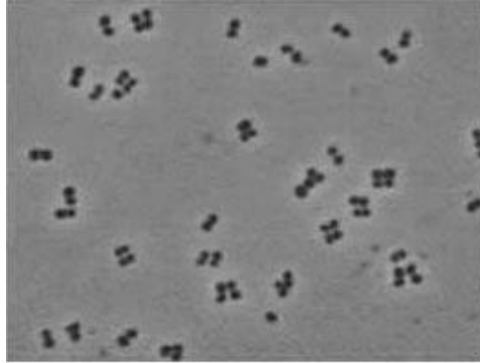

Genel Mikrobiyoloji

MİKROBİYAL ÜREMENİN KONTROLÜ

MİKROBİYAL ÜREMENİN KONTROLÜ

Mikrobiyal üremenin kontrolü

Mikrobiyal üremeyi etkileyen faktörler nelerdir? Hangi durumlarda yüksek sayıda mikroorganizma istenmez?

Mikrobiyal Kontrol Kavramı

Mikrobiya Kontrolü etkileyen faktörler

- **Sıcaklık, tür tipi ve durumu, çevre**
-

Fiziksel kontrol Metotları

- **Isı: Nem&Kuru**
- **Otoklavlama, pastörizasyon**
- **Filtrasyon**
- **Soğuk**
- **Kurutma & yüksek osmotik basınç**
- **Radyasyon (UV, gamma ışınları)**

Kimyasal Kontrol Metotları

- **Etkinliği etkileyen faktörler**
  - **Seyreltme, zaman, pH, organik madde**
- **Dezenfektan tipleri/Antiseptik tipleri**
  - **Fenol ve fenolik maddeler (e.g.. amfil)**
  - **Halojenler (Klorin, iyodin, bromin)**
  - **Alkoller (e.g.. isopropilalkol)**
  - **Ağır metaller (Ag, Hg, Cu, Zn)**
  - **Yüzey aktif ajanları (sabunlar & deterjanlar)**
  - **Kuaterner amonyum Cmpds (quats)**
  - **Aldehitler (e.g.. glutaraldehit)**

Mikroorganizmaların kontrol altına alınması: Terminoloji

Sterilizasyon: Cansız maddeler üzerinde bulunan mikroorganizmaların sporlar dahil öldürülmesi işlemidir.

Dezenfeksiyon: Cansız maddeler üzerinde bulunan patojen mikroorganizmaların yok edilmesi işlemidir. Bakteri sporlarına her zaman etki etmez. Dezenfeksiyon fiziksel veya kimyasal yollarla gerçekleşir. Patojenlerin uzaklaştırılması

Mikroorganizmaların kontrol altına alınması: Terminoloji

Sanitasyon: Tabak, bardak gibi cam yüzeylerden mikroorganizmaların uzaklaştırılması; mikrobiyal popülasyonun kabul edilebilir bir düzeye indirilmesidir. Bu noktada standartlar devreye girerler.

-sidal ve -sit: Söz konusu sonekler mikroorganizmaları öldüren ajanlar için kullanılır. Örneğin bakterisit, fungisit ve virusit gibi

-Statik: Bu sonek ise mikrobiyal gelişmeyi engelleyen veya durduran ajanlar için kullanılmaktadır. Örneğin bakteristatik ve fungistatik gibi

Mikroorganizmaların kontrol altına alınması: Terminoloji

Antisepsis: Canlı yüzeyler üzerindeki patojen mikroorganizmaların yok edilmesidir.

Antiseptik: Canlı dokularda bulunan patojen mikroorganizmaların üremelerini durduran veya yok eden kimyasal maddelerdir.

Degerming: Sınırlı bir alandan (tahıllardan) mikroorganizmaların uzaklaştırılması

Biyosid/Germisid: Mikroorganizmaları öldürür

Antimikrobiyal aktiviteyi etkileyen faktörler

Mikrobiyal popülasyonun boyutu

- Çok fazla sayıda bulunan mikroorganizmaları yok etmek daha çok zaman alır.

Mikroorganizma tipleri

- Mikroorganizmaların antimikrobiyal etkiye karşı hassasiyetleri önemli düzeyde farklılık gösterir.

Antimikrobiyal ajanların yoğunluğu

- Yüksek konsantrasyonlar genellikle daha etkilidir. Ancak her zaman doğrusal bir ilişki kurmak mümkün olmaz.

Etki süresi

- Uzun etki süresi   Daha çok ölü mikroorganizma

Sıcaklık

- Sıcaklığın artması genellikle antimikrobiyal etkiyi artırır.

Antimikrobiyal aktiviteyi etkileyen faktörler

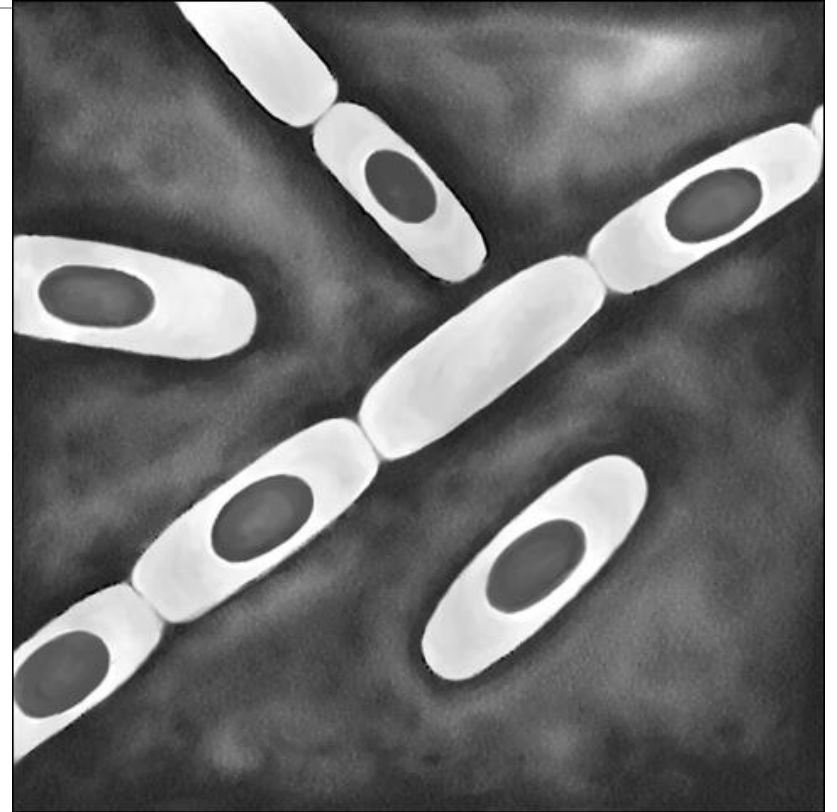
Endosporlar

- Endosporlar en dayanıklı yapılardır.
- Glikokaliks, hücre duvar yapısı

Çevresel faktörler

- pH,
- Viskozite,
- organik madde yoğunluğu ve
- protein konsantrasyonu

gibi faktörler aktiviteyi önemli ölçüde etkiler.

Mikrobiyal üremenin kontrolü

Mikrobiyal üremeyi etkileyen faktörler nelerdir? Hangi durumlarda yüksek sayıda mikroorganizma istenmez?

Mikrobiyal Kontrol Kavramı

Mikrobiya Kontrolü etkileyen faktörler

- Sıcaklık, tür tipi ve durumu, çevre
-

Fiziksel kontrol Metotları

- **Isı: Nem&Kuru**
- **Otoklavlama, pastörizasyon**
- Filtrasyon
- Soğuk
- Kurutma & yüksek osmotik basınç
- Radyasyon (UV, gamma ışınları)

Kimyasal Kontrol Metotları

- Etkinliği etkileyen faktörler
  - Seyreltme, zaman, pH, organik madde
- Dezenfektan tipleri/Antiseptik tipleri
  - Fenol ve fenolik maddeler (e.g.. amfil)
  - Halojenler (Klorin, iyodin, bromin)
  - Alkoller (e.g.. isopropilalkol)
  - Ağır metaller (Ag, Hg, Cu, Zn)
  - Yüzey aktif ajanları (sabunlar & deterjanlar)
  - Kuaterner amonyum Cmpds (quats)
  - Aldehitler (e.g.. glutaraldehit)

Letal sıcaklıklar

Farklı organizmaların artan sıcaklıklara hassasiyetlerini karşılaştırmada kullanılırlar:

Termal ölüm noktası- Thermal Death Point (TDP):

- 10 dakikada bir sıvıdaki tüm mikroorganizmaları öldürmek için gerekli en düşük sıcaklık

Termal Ölüm Zamanı- Thermal Death Time (TDT):

- Sıcaklığı sabit tutarak tüm mikroorganizmaları öldürmek için gerekli minimum zaman

Desimal Azalma Zamanı- Decimal Reduction Time (DRT or D değeri):

- Isıya dayanıklı bakteriler için kullanılır;
- Belli bir sıcaklıkta populasyonun %90 ını öldürmek için gereken zaman dilimi (Log growth and log death concept)

Isı sterilizasyonu

Nemli Isı Uygulamaları

- Tüm mikroorganizmalar üzerine etkilidir.
- Endosporları ortadan kaldırmak vejetatif hücreye göre daha zordur.
- Nükleik asitleri indirger, proteinleri denatüre eder ve membranları parçalar

Nemli (Yaş) Isı Uygulamaları

- Otoklav kullanımı
- Kaynatma
- Aralıklı kaynatma (Tindalizasyon)
- Pastörizasyon
- UHT sterilizasyon

OTOKLAV

---

100 °C üzeri sıcaklıklara buhar basıncıyla ulaşılır.

Sterilizasyonu sağlamak amacıyla çoğu zaman

121 °C'de 15 psi basınç altında 15-20 dak. süren bir işlem uygulanır.

Bakteri endosporları da dahil tüm canlı formları ölür.

Buhar, sterilize edilecek materyal ile mutlaka temas etmelidir.

Biyomedikal ve klinik çalışmaların yapıldığı laboratuarlarda otoklavın etkinliği *Clostridium* veya *Bacillus stearothermophilus* sporları ile periyodik olarak kontrol edilmelidir.

Tablo 2. Sterilizasyon İşleminin Tayininde Biyolojik İndikatörler (7).

Sterilizasyon işlemi	Bakteri türü	İnokulum miktarı	D-süresi
Otoklavda ısı ile sterilizasyon (121°C)	<i>Bacillus stearothermophilus</i>	$> 10^5$	1.5 dakika
	<i>Clostridium sporogenes</i>	$> 10^5$	0.8 dakika
Kuru ısı (160°C)	<i>Bacillus subtilis var. niger</i>	$> 10^5$	5-10 dakika
Etilen oksit (etilen oksit miktarı 600 mgL ⁻¹ , 54°C ısı ve %60 nem)	<i>Bacillus subtilis var. niger</i>	$> 5 \times 10^5$	2.5 dakika
Düşük ısı derecesi (54°C) ve formaldehid (12 mgL ⁻¹)	<i>Bacillus stearothermophilus</i>	-	5 dakika
Radyasyon	<i>Bacillus pumilus</i>	10^7 - 10^8	3 kGY (0.3 Mrad)

KAYNATMA

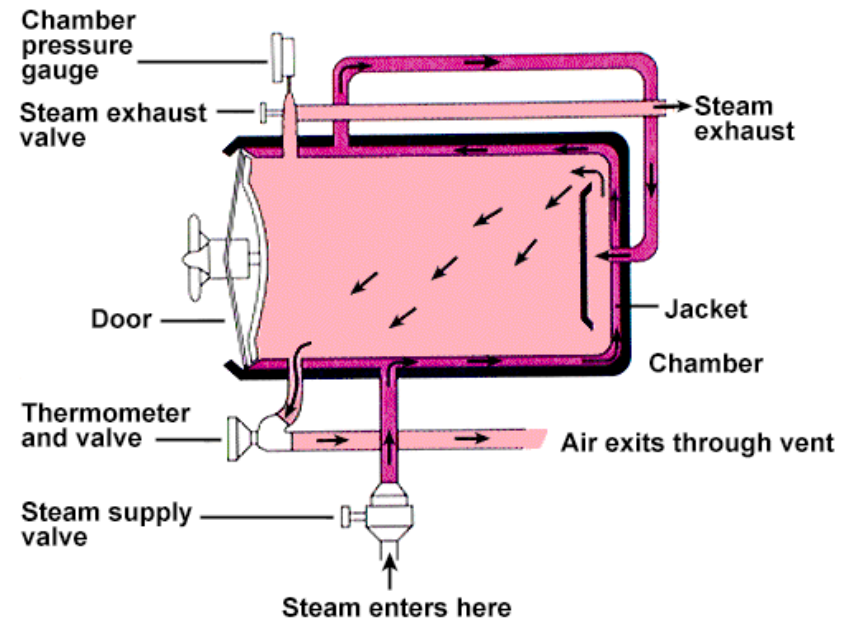
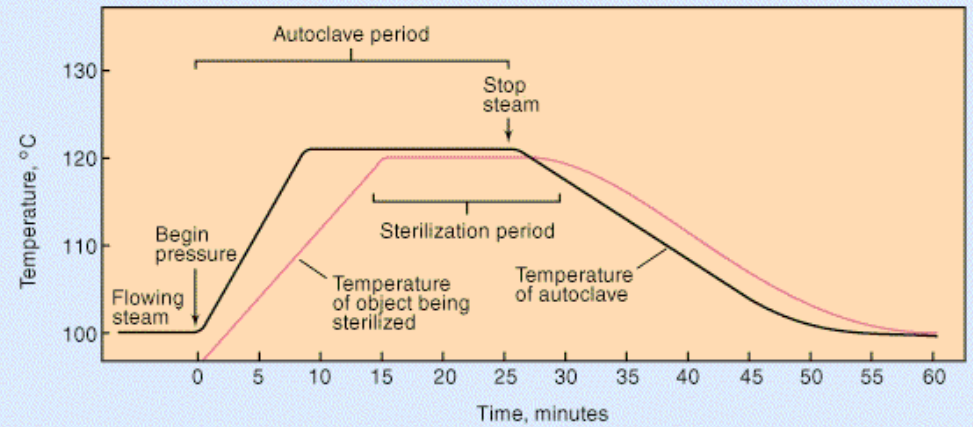
---

100 °C'de 30 dak. kaynatma sonunda

Çoğu mikrobiyal patojen ve bakterilerin vejetatif formları ölür.

Fakat bakteri endosporları ölmeyebilir.

Isıya hassas kimyasallar ve gıdalar için uygun değildir.

ARALIKLI KAYNATMA (Tindalizasyon)

Isıya karşı hassas proteinleri içeren materyal için uygun bir yöntemdir.

Öncelikle 100 °C'de 30 dak. ısı işlem sonunda bakterilerin vejetatif formları öldürülür.

Ertesi gün 85 °C'de 1 dak. sporlar çimlendirilir ve daha sonra 100 °C'de 30 dak. tekrar ısı işlem uygulanır.

Aynı işlemler 3. gün de tekrarlanır.

PASTÖRİZASYON

Genellikle süt gibi sıvı gıdalardaki mikrobiyal yükü azaltmak için uygulanır.

Bozulmayı yavaşlatır fakat sterilizasyon gerçekleşmez.

Geleneksel yöntem = 63 °C 30 dak.

Hızlı pastörizasyon (HTST) = 72 °C 15 sn.

Pastörizasyon

63°C 30 dak

72°C 15 sn

140°C 1 sn

Pastörizasyon besinleri bozan organizmaları ve patojenleri indirger

UHT STERİLİZASYON

Özellikle içme sütü benzeri gıdaların sterilizasyonunda uygulanır.

140 -150 °C'de 1-3 sn.

Isı Sterilizasyonu

Kuru Isı Uygulamaları

- Nemli uygulamalara göre daha az etkilidir
- Dolayısıyla daha yüksek sıcaklık ve süre gerektirir.
- Hücre bileşenlerini okside ederken, hücre içi proteinler denatüre olur.

İnsinerasyon

- 500 °C'de yanmaz yüzeylerdeki organik materyalin uzaklaştırılması için uygulanır.

– Direkt alevden geçirme (öze vb...)

– Kuru hava sterilizasyonu

Cam, metal benzeri malzemenin sterilizasyonu için uygulanır.

- 160 °C'de 2 saat veya 170 °C'de 1 saat

Mikroorganizmalar üzerine etkili sıcaklık değerleri

ORGANİZMA	VEJETATİF HÜCRE	SPORLAR
MAYALAR	50-60 °C'de 5 d.	70-80 °C'de 5d.
KÜFLER	62 °C'de 30 d.	80 °C'de 30 d.
BAKTERİLER (Mezofilik bakteri)	60-70 °C'de 10 d.	100 °C'de 2-800 d. 121 °C'de 0.5-12 d.
VİRÜSLER	60 °C'de 30 d.	

	Sıcak hava	Otoklav
Eşit muameleler	170°C, 2 saat	121°C, 15 dak.

Mikrobiyal üremenin kontrolü

Mikrobiyal üremeyi etkileyen faktörler nelerdir? Hangi durumlarda yüksek sayıda mikroorganizma istenmez?

Mikrobiyal Kontrol Kavramı

Mikrobiya Kontrolü etkileyen faktörler

- Sıcaklık, tür tipi ve durumu, çevre
-

Fiziksel kontrol Metotları

- Isı: Nem&Kuru
- Otoklavlama, pastörizasyon
- **Filtrasyon**
- **Soğuk**
- **Kurutma & yüksek osmotik basınç**
- **Radyasyon (UV, gamma ışınları)**

Kimyasal Kontrol Metotları

- Etkinliği etkileyen faktörler
  - Seyreltme, zaman, pH, organik madde
- Dezenfektan tipleri/Antiseptik tipleri
  - Fenol ve fenolik maddeler (e.g.. amfil)
  - Halojenler (Klorin, iyodin, bromin)
  - Alkoller (e.g.. isopropilalkol)
  - Ağır metaller (Ag, Hg, Cu, Zn)
  - Yüzey aktif ajanları (sabunlar & deterjanlar)
  - Kuaterner amonyum Cmpds (quats)
  - Aldehitler (e.g.. glutaraldehit)

SICAKLIK UYGULAMALARI

Soğutma

- + 4 °C civarında uygulanır
- Mikrobiyal gelişmeyi ve çoğalmayı yavaşlatır.

Dondurma

- Genelde -10 ile -20 °C arası uygulanır
- Sıvı haldeki suyun yokluğu nedeniyle mikrobiyal çoğalma durur.

Liyofilizasyon (dondurarak kurutma; bir mikroorganizmanın içinden suyunu alarak kurutma)

FİLTRASYON

Mikroorganizmaların sıvılardan veya havadan filtre edilerek uzaklaştırılması işlemidir.

Filtrasyon genellikle ısıya hassas çözeltiler için uygulanır.

Sıvılar için membran ve derinlik filtreleri kullanılır.

- Membran filtreler mikroorganizmaları por çaplarının küçük olması nedeniyle filtre üstünde tutarken,
- Derinlik filtreleri mikroorganizmaları elektriksel yük ile tutarlar.

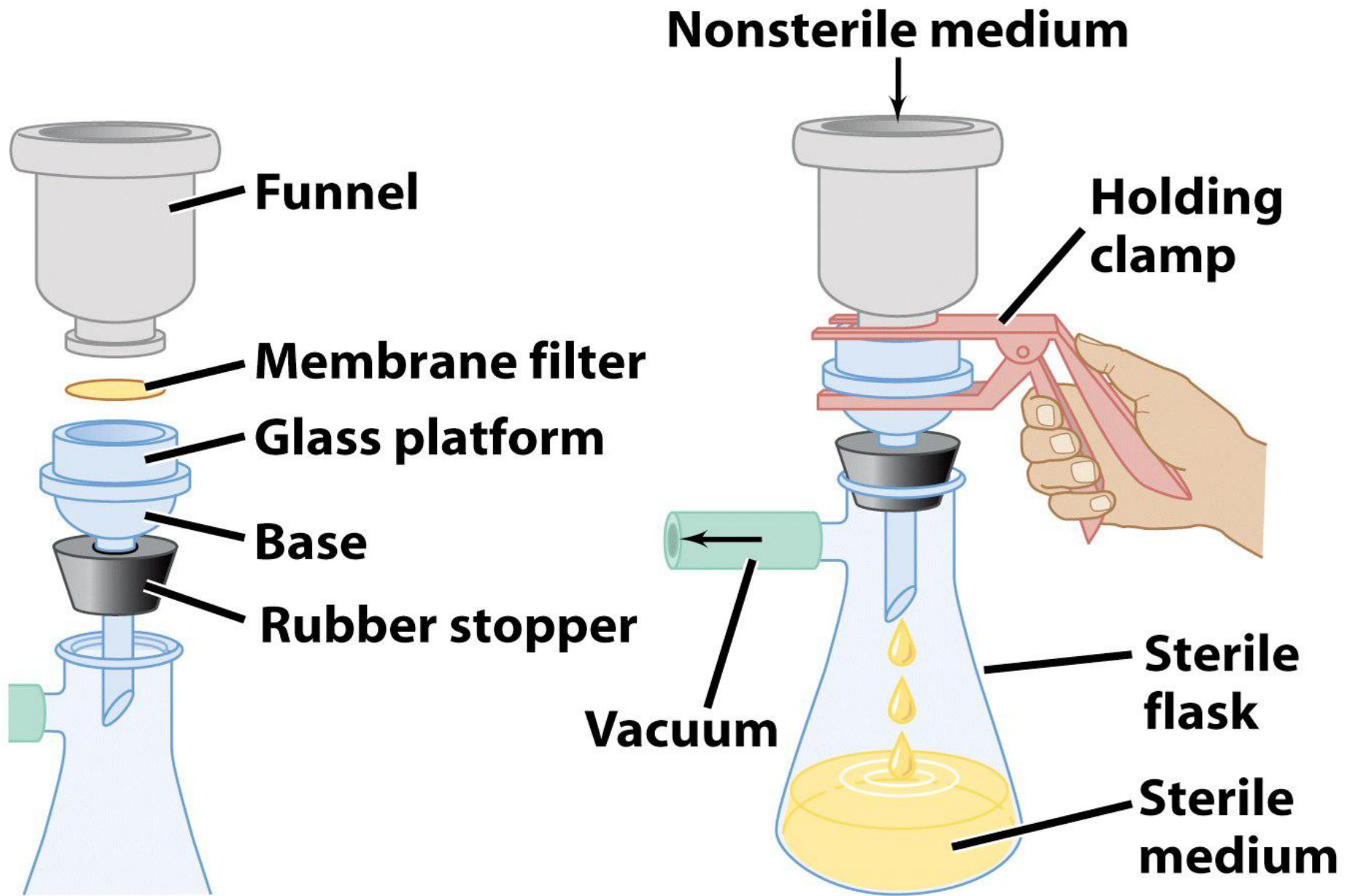

Figure 20-7a Brock Biology of Microorganisms 11/e
© 2006 Pearson Prentice Hall, Inc.

Liyofilizasyon- dondurarak KURUTMA

Metabolik faaliyetleri bozar.

Virüsler ve endosporlar kurutmaya dayanıklılık gösterebilir.

Dondurarak kurutma, bakteri kültürleri için kullanılan yaygın bir yöntemdir

Önce sıcaklık -40 -50 derecelere düşürülür ardından vakumlanıp süblimleşme ile su uzaklaştırılır.

RADYASYON

İyonlaştırıcı radyasyon

- Gamma radyasyonu, X ışınları ve elektron hızlandırıcılar kullanılmaktadır.
- Hücre DNA'sında ve plazma membranında hasara neden olur.
- Cisimlerin derinlerine kadar ulaşabilir
- Isıya karşı hassas materyale ve gıdalara uygulanabilmektedir.

RADYASYON

Ultraviyole radyasyon (UV ışığı)

- Cisimlerin içine isleyemez
- Dolayısıyla havanın, suyun ve cam gibi yüzeylerin sterilizasyonunda kullanılır.
- Yine DNA'da hasar söz konusudur.
- Deri ve gözler için zararlıdır.

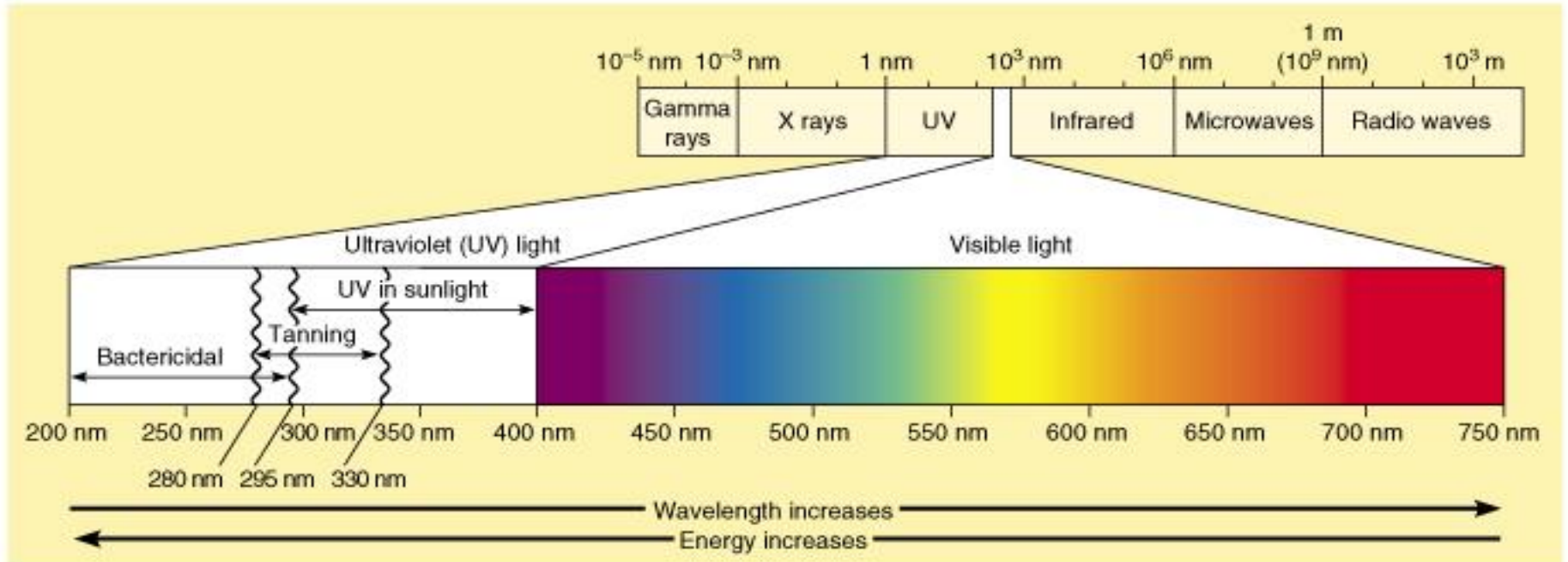

Figure 20-4 Brock Biology of Microorganisms 11/e
© 2006 Pearson Prentice Hall, Inc.

J. Martinko

- Radyasyon DNA ya zarar verir

- İyonize radyasyon (X ışınları, gama ışınları, elektron demetleri)
- Noniyonize radyasyon (UV)
- (Mikrodalgalar ısıyla öldürür, özellikle antimikrobiyal değildirler)

Copyright © 2001 Benjamin Cummings, an imprint of Addison Wesley Longman, Inc.

Yüksek basınç / osmotik basınç

Proteinleri denatüre eder/plazmolize neden olur (sitoplazmanın patlaması)

Mikrobiyal üremenin kontrolü

Mikrobiyal üremeyi etkileyen faktörler nelerdir? Hangi durumlarda yüksek sayıda mikroorganizma istenmez?

Mikrobiyal Kontrol Kavramı

Mikrobiya Kontrolü etkileyen faktörler

- Sıcaklık, tür tipi ve durumu, çevre
-

Fiziksel kontrol Metotları

- Isı: Nem&Kuru
- Otoklavlama, pastörizasyon
- Filtrasyon
- Soğuk
- Kurutma & yüksek osmotik basınç
- Radyasyon (UV, gamma ışınları)

Kimyasal Kontrol Metotları

- Etkinliği etkileyen faktörler
  - Seyreltme, zaman, pH, organik madde
- Dezenfektan tipleri/Antiseptik tipleri
  - Fenol ve fenolik maddeler (e.g.. amfil)
  - Halojenler (Klorin, iyodin, bromin)
  - Alkoller (e.g.. isopropilalkol)
  - Ağır metaller (Ag, Hg, Cu, Zn)
  - Yüzey aktif ajanları (sabunlar & deterjanlar)
  - Kuaterner amonyum Cmpds (quats)
  - Aldehitler (e.g.. glutaraldehit)

Mikrobiyal kontrolün kimyasal yöntemleri

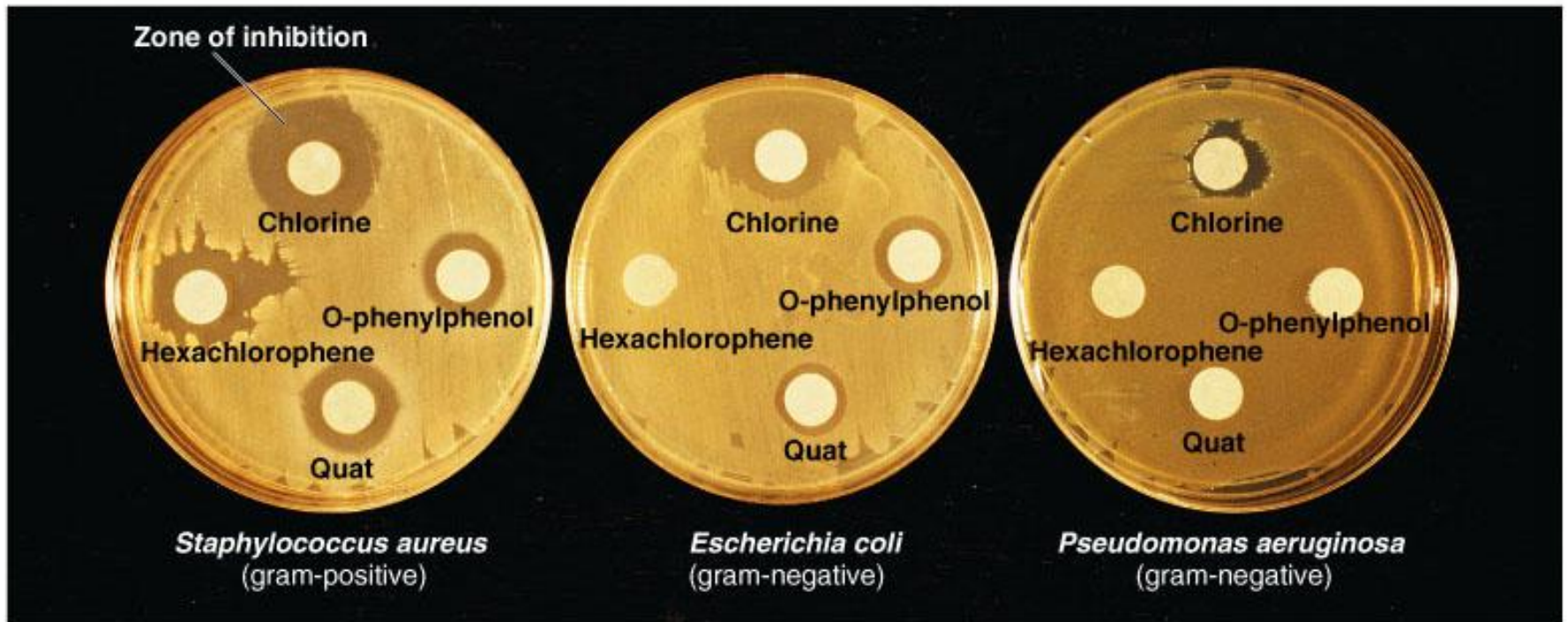
Bir dezenfektanın değerlendirilmesi

- Seyreltme testinin kullanımı

1. Test bakterisine daldırılan metaller (madeni para) kurutulur
2. Kuruyan kültürler seyreltilmiş dezenfektana konulur ve belli bir süre (imalatçının önerilerine göre) 20°C de bekletilir.
3. Ardından madeni paralar kültür besiyerine aktarılır ve bakterinin hayatta kalma durumu gözlenir.

Mikrobiyal kontrolün kimyasal yöntemleri

- Bir dezenfektanın değerlendirilmesi
  - Disk-difüzyon metodu
  - Özel türler ayrı testlerle değerlendirilir
  - İnhibisyon zonu (temiz bölge) belirli bir çapta ya da üzerinde olmalıdır

Mikrobiyal üremenin kontrolü

Mikrobiyal üremeyi etkileyen faktörler nelerdir? Hangi durumlarda yüksek sayıda mikroorganizma istenmez?

Mikrobiyal Kontrol Kavramı

Mikrobiya Kontrolü etkileyen faktörler

- **Sıcaklık, tür tipi ve durumu, çevre**
-

Fiziksel kontrol Metotları

- **Isı: Nem&Kuru**
- **Otoklavlama, pastörizasyon**
- **Filtrasyon**
- **Soğuk**
- **Kurutma & yüksek osmotik basınç**
- **Radyasyon (UV, gamma ışınları)**

Kimyasal Kontrol Metotları

- **Etkinliği etkileyen faktörler**
  - **Seyreltme, zaman, pH, organik madde**
- **Dezenfektan tipleri/Antiseptik tipleri**
  - **Fenol ve fenolik maddeler (e.g.. amfil)**
  - **Halojenler (Klorin, iyodin, bromin)**
  - **Alkoller (e.g.. isopropilalkol)**
  - **Ağır metaller (Ag, Hg, Cu, Zn)**
  - **Yüzey aktif ajanları (sabunlar & deterjanlar)**
  - **Kuaterner amonyum Cmpds (quats)**
  - **Aldehitler (e.g.. glutaraldehit)**

Mikroorganizmaların kontrolünde kullanılan kimyasal yöntemler

Fenolik Bilesikler

Alkoller

Halojenler

Ağır Metaller

Kuarterner Amonyum Bilesikleri

Aldehitler

Sterilizasyon Gazları

Ozon Uygulamaları

Antibiyotikler

Yaygın Gıda Koruyucuları

FENOLİK BİLESİKLER

Benzen halkasına bağlı -OH iyonu içeren aromatik bileşiklerdir.

Genelde laboratuvarlarda ve hastanelerde kullanılırlar.

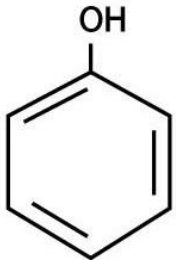
Hücre proteinlerini denatüre ederek, enzimleri inaktive ederek ve hücre membranını bozarak etki gösterirler.

Hosa gitmeyen kokuya sahiptirler ve deride tahrişe sebep olurlar.

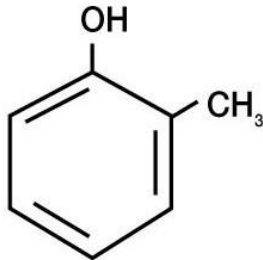
FENOLİK BİLESİKLER

Düşük konsantrasyonda antiseptik, yüksek konsantrasyonda dezenfektan olarak kullanılırlar.

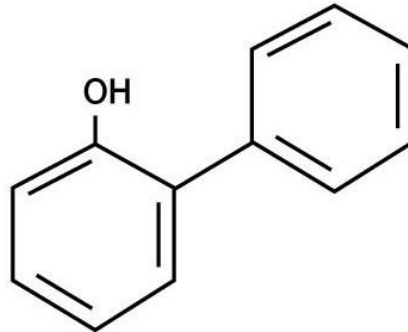
Yüzeylerde uzun süre aktivitelerini korurlar.

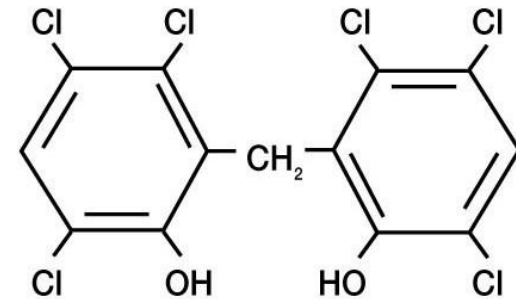
Phenol

Orthocresol

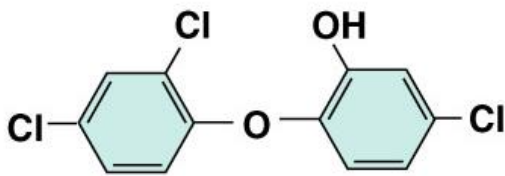
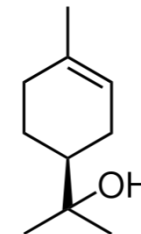
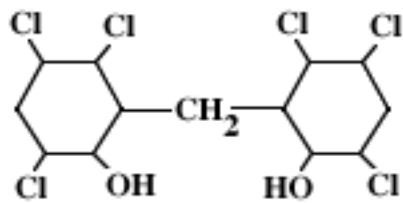
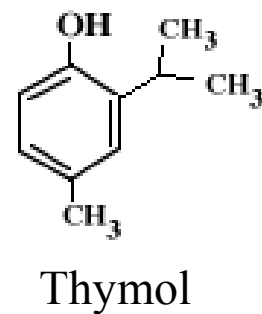
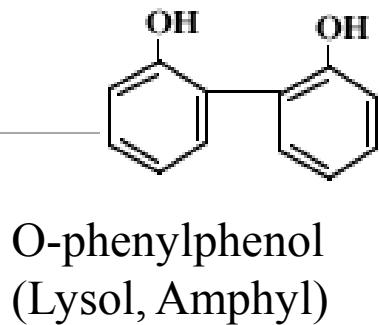
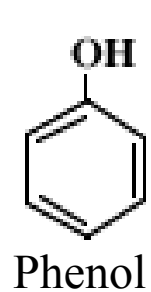

Orthophenylphenol

Hexachlorophene

Fenolik bileşikler; plazma membranını tahrip ederler

HALOJENLER

Okside edici özellikteki kimyasallardır.

Proteinleri ve diğer hücre içi bileşenleri okside ederek etki gösterirler.

Yüksek konsantrasyonda sporları dahi yok edebilirler.

İyot bileşikleri

- Alkol içindeki iyot solüsyonu iyi bir örnektir.
- Potasyum iyodür sulu çözelti halinde,
- İyodforlar ise organik taşıyıcılar ile karıştırılarak,
- Genelde deri antiseptiği olarak kullanılırlar.

HALOJENLER

Klorlu Bilesikler

- İçme sularının ve havuzların dezenfeksiyonunda kullanılırlar.
- Sodyum hipoklorit, kalsiyum hipoklorit ve klor gazı sıklıkla kullanılır.
- Özellikle sodyum hipoklorit süt ve gıda endüstrisinde yüzey dezenfeksiyonunda kullanılan önemli bir dezenfektandır.
- İçme sularında kullanılmak

Halojenler

Bromin ve klorin güçlü oksitleyicilerdir
Iyodin disülfid bağlarını kırarak proteinleri denatüre ederler

Tentürdiyot
(I_2);
proteinleri
disülfid
bağlarını
kırarak denatüre
ederler

Povidon iyodinler
(pomat) (I organik
moleküle bağlı) **Betadin**;
proteinleri disülfid
bağlarını kırarak denatüre
ederler

Sodyum
hipoklorit
(NaOCl),
çamaşır suyu
güçlü bir
oksitleyici
ajandır

Bromin tabletleri
(BCDMH -
bromo-kloro-
dimetil-hidantoin)
sıcak fiçılarda,
havuzlarda
kullanılır;
oksidasyonla
öldürür

Chlorin gazı
yüzme
havuzlarında
kullanılır,
oksitleyici
ajan

ALKOLLER

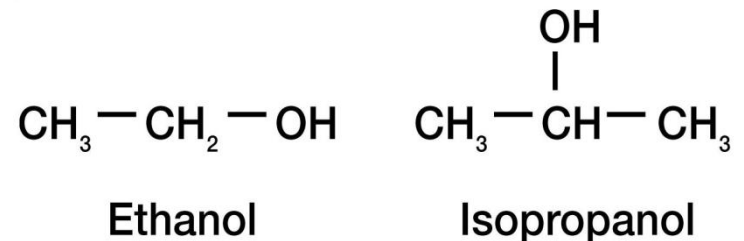
Etanol ve isopropanol % 60-90 arasında değişen konsantrasyonlarda kullanılan önemli alkollerdir.

Proteinleri denatüre ederler ve hücre membranını çözerler.

Özellikle bakterisit ve fungisit etkileri yüksektir.

Sporlar üzerine etkileri yoktur.

Bazı virüsleri inaktive ederler.

Dezenfektan tipleri: Alkoller

- Etanol, izopropanol
  - Proteinleri denatüre eder, lipidleri çözer

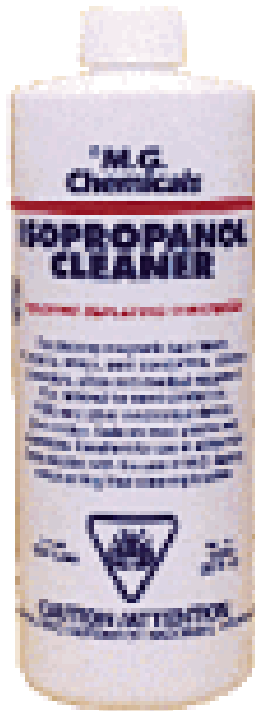

TABLE 7.6		Etanolün farklı konsantrasyonlarının <i>Streptococcus pyogens</i> e olan biyosidal etkileri				
Concentration of Ethanol (%)	Time (sec)					
	10	20	30	40	50	
100	—	—	—	—	—	
95	+	+	+	+	+	
90	+	+	+	+	+	
80	+	+	+	+	+	
70	+	+	+	+	+	
60	+	+	+	+	+	
50	—	—	+	+	+	
40	—	—	—	—	—	

NOTE: A minus sign indicates no biocidal action (bacterial growth); a plus sign indicates biocidal action (no bacterial growth). The highlighted area represents bacteria killed by biocidal action.

AĞIR METALLER

Civa, gümüş, çinko, arsenik ve bakır iyonları ile antimikrobiyal etki sağlanır.

Çok etkili olmalarına rağmen genellikle toksiktirler.

Hücre proteinlerinin –SH gruplarıyla reaksiyon sonucu inaktivasyon meydana gelir.

Ayrıca proteinleri çöktürerek de etkili olurlar.

Gümüş nitrat (% 1) yeni doğanların gözleri için,

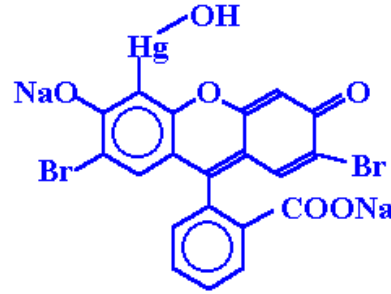
Bakır sülfat havuzlarda algisit,

Civa klorür ise deri antiseptiği için kullanılır.

Ağır metaller

Disülfid bağlarını yıkarak proteinleri denatüre ederler

Merkürkrom

yara antiseptiği

Bakır sülfat(CuSO_4)

algisit

Çnko klorür (ZnCl_2)

ağız yıkama suru

Gümüş nitrat (AgNO_3)

gözler ve yaralar için antiseptik

Kuarterner amonyum bilesikleri

NH₄⁺¹ iyonuna bağlı katyonik deterjanlardır.

Plazma membranını parçalarlar ve proteinleri denatüre ederler.

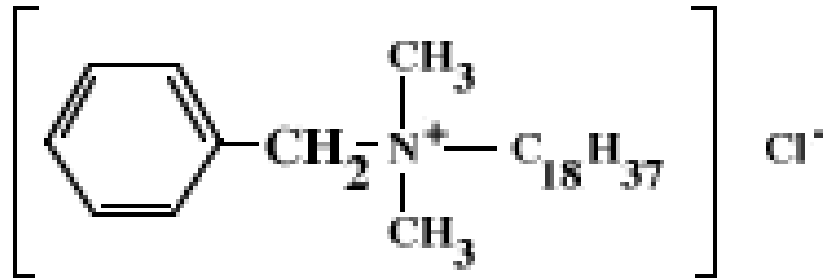
Özellikle G (+) bakterilere karşı etkilidirler.

Gıda işletmelerinde alet ve ekipman dezenfeksiyonunda veya deri antiseptiği olarak kullanılabilirler.

Toksik değildir.

Kuaterner amonyum bileşikleri

Plazma membranının tarhip edilmesi, protein denatürasyonu

Benzalkonium klorür
(Zefiran)

Rokkal: laboratuvar
dezenfektanı

Katyonik deterjanlar

Setilpridinyum klorür (Cepacol)

ALDEHİTLER

Formaldehit ve glutaraldehit önemli aldehitlerdir.

Oldukça reaktif moleküllerdir.

Hücredeki nükleik asit ve proteinler ile birleserek inaktive olmalarına neden olurlar.

Sporlara karşı da etkilidirler.

Dolayısıyla kimyasal dezenfektanlar içinde en etkili olanlardır.

STERİLİZASYON GAZLARI

Etilen oksit gazı en sık kullanılan gazdır.

Isıya karşı hassas plastik veya kauçuk malzemenin sterilizasyonunda kullanılır.

Oldukça toksiktir.

Penetrasyon derecesi yüksektir.

Hücre proteinlerini inaktive ederler.

Sterilizasyon sonrası etkin bir havalandırma gereklidir.

Dezenfektan tipi: Aldehitler

Aldehitler

- Fonksiyonel grupları ($-\text{NH}_2$, $-\text{OH}$, $-\text{COOH}$, $-\text{SH}$) ile çapraz bağ yaparak proteinleri inaktive ederler
- Glutaraldehit, formaldehit

glutaraldehit

Hastane ekipmanlarının dezenfeksiyonu özellikle solunum tedavisindeki, böbrek diyalizi makinaları, endoskoplar için.

OZON UYGULAMALARI

Ozon (O₃) , diatomik oksijen molekülüne (O₂) oksijen atomunun eklenmesiyle oluşan son derece kararsız bir moleküldür.

Ozon gıda endüstrisinde; yüzey hijyeni, ekipman dezenfeksiyonu ve atık suların yeniden değerlendirilmesinde başarı ile kullanılmaktadır.

Nükleik asidi, hücre zarını, sporları ve virüs kapsüllerini okside ederek etkili olmaktadır.

Bazı Zemin temizleyicilerdeki
 NaOH (sodyum hidroksit)

NH_4OH , amonyak, özellikle
lipitlerin yıkımında iyidir

Ağız yıkama sularındaki
benzoik asit; gıda ürünlerindeki
benzoik asit, askorbik asit, sitrik
asit

Gaz Sterilantları

- Proteinleri denatüre ederler
- Etilen oksit; hastane ekipmanlarını ve tekkullanımlık plastik kapları okside edip sterilize eder

Diğer oksitleyici ajanlar

- O_3 (yüzme havuzları), H_2O_2 (deri), Cl_2 (yüzme havuzları), perasetik asit (diyaliz ekipmanları), çamaşır suyu (sodium hypochlorite), bromin
- Biyomoleküllerden elektronları çalarak yıkımlarına neden olurlar

ANTİBİYOTİKLER

Genel olarak antibiyotikleri:

- Hücre çeperi sentez inhibitörleri,
- Hücre membranı inhibitörleri ve
- Protein sentez inhibitörleri olmak üzere üç sınıf altında toplamak mümkündür.

Beta laktamlar, doğal penisilinler, tetrasiklin ve kloramfenikol önemli antibiyotikler arasındadır.

YAYGIN GIDA KORUYUCULARI

Sorbik asit, benzoik asit ve propionik asit çeşitli gıdalarda yaygın olarak kullanılan mikrobiyal koruyuculardır.

Antifungal gelişmeyi kontrol amacıyla kullanılırlar.

Nisin, Natamisin ve çeşitli bakteriyosinler ise gıdalarda kullanılan diğer antimikrobiyal ajanlardır.

Kimyasal biyositlere direnç

Most Resistant

Endospores of bacteria

Mycobacteria

Cysts of protozoa

Vegetative protozoa

Gram-negative bacteria

Fungi, including most fungal spore forms

Viruses without envelopes

Gram-positive bacteria

Least Resistant

Viruses with lipid envelopes